УДК 330.1+168.522

Kovalevskiy Georhiy

Professor, The Doctor of Science (economics), O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Grynenko Volodymyr

PhD in economics,

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

RESOURCES AND WEALTH OF NATIONS IN INTEGRAL ECONOMICS OF MAN

The integral economics of man is a new type of economics in which to improve the quality and length of life of each person all the achievements of science and practice are integrated, that is, extended to the new, higher level, within the shortest possible period of time around the world. Unlike other economies the main figure in the integral economics of man is the man her/himself, the satisfaction of her/his rights and needs, improving well-being and quality of life. The aim of the article is to analyze the current trends in the economy of man, the study of the dynamics of the most important resources for human life, such as agricultural land, forests, water, oil and gas. The methods of systematization and generalization (to summarize research findings of leading scientists) and analysis of statistical information from authoritative sources have been applied into this research. Resources for development of economies of Ukraine, European Union and the World have been analyzed in the paper. The data shows that natural resources still remaining at a disposal of a human being diminish constantly. Disappearance of resources is observed in Ukraine, Russia, Great Britain, France, Germany, Italy, in the whole European Union (27 countries) and all over the world. It has been found that neither natural resources nor time or human life itself are not considered as the most important parts in current economics. Meanwhile, further effective development of economy is impossible without natural resources and consideration of time and life of a human being. The integral economics of man embraces natural resources, time and human life itself - the duration and quality of life. Not financial and resource indicators, but the life of everyone, its duration and quality must become the major priorities in the integral economics of man. Income, GDP, natural and produced resources, all values are major component parts of the integral economics, however all of them serve only as a resource for the continuous growth of duration and quality of life of everyone. The integral economics of a man can be used in all countries, regions, cities, companies, organizations and establishments.

Key words: human economics, indicators, balance of indicators, statistics, resources.

INTRODUCTION

Presently mankind experiences new crises and new problems. World economic crisis happened in 2008-2009, there was later exchange panic in August, 2011. The processes of recession and deceleration of rates of the economic growth proceeded in the whole world in 2012 - 2014. The crisis phenomena are observed in the economies of Greece, Cyprus, Spain, Portugal, Italy, France, Ireland, Slovenia, Hungary, Czech Republic, Slovakia, Bulgaria, and Romania and in the other countries of the European Union. Economic position of the USA, Japan, and many other countries of America, Asia, Europe and Africa is very unsteady.

Uncertainty grows even about the stability of all world currencies - dollar of the USA, euro, yen, and pound sterling.

Interest to the new, effective economics increases sharply in these conditions. Life of everybody, growth of its quality and productivity must become the primary purpose of new economics. A new economics is named the economics of man. A (man) human being, satisfaction of one's rights and necessities, increase of welfare, quality and duration of life is a main figure in the economics of man.

The aim of the article is to analyze and to systematize current data about trends in availability of essential for human life natural resources.

The analysis of researches and publications. We have conducted the analysis of development of economy in

the whole world, since the origin of the most ancient countries and known works of prominent thinkers of antiquity of Confucius (about 551-479 B.C.), [8] Xenophon (about 430-355 B.C.) [5] Aristotle (384-322 B.C.) [7] and finishing with the newest fact sheets of official statistics on websites of UN, European Union (EU), Organization of economic collaboration and development (OECD), national statistical, economic and ecological organizations of all countries of the world.

The conducted analysis showed the presence of hundreds of economic crises in different countries for the last 5000 years.

The analysis of enormous number of economic literature, kept in the largest libraries of the world, allowed us to set, that first in the world an idea about the presence of economic cycles in development of economy was formulated as early as 1867 by professor of the Kharkiv university Illarion I. Kaufmann (1848-1916) in his writing "Theory of prices fluctuation" [1].

The research of I.I. Kaufmann has been based on the affluent factual data about grain prices since 1561 to 1850 years from six-volume writing "History of prices" of English economists Thomas Tooke (1774-1858) and William Newmarch (1820-1882) [12] and from writings of German financier Georg A. Soetbeer (1814-1892) [13]. The ideas of I.I. Kaufmann about economic cycles and his influence on the ideas about economic cycles of Michael I. Tugan-Baranovsky (1865-1919) [6], N.N. Kondratev (1892-1938) [6] and Simon A. Kuznets (1901-1985) [11]

remain unknown at the present time (details in our papers: [3]; [2] at alias).

The problem statement. Particular importance for further development of economy has a crisis in the use of natural resources. If earlier the problem was in limited availability of natural resources, presently it is in their disappearance and complete loss. Free territories for normal life of a human being disappear, the sources of clean drinking water disappear, the forests, fields, agricultural lands, clean rivers and reservoirs, clean seas and oceans disappear, flora and fauna disappear, and even clean air disappears.

Everyone needs living space. Everyone contaminates environment. Contamination of environment threatens to the health of everyone. That is why we have analyzed indexes of size of population of the largest cities of Europe, which give an idea not only about congestion of population in every city of residence or work of our readers but also about the loss of their own living space, about the level of contamination of environment and about a potential threat to the health.

THE RESULTS

There are the biggest cities in Ukraine¹: Kyiv (2870 thousands), Kharkov (1441 thousands), Odessa (1008 thousands), Dnepropetrovsk (1002 thousands), Donetsk (971 thousands), Zaporizhzhya (773 thousands), Lvov (758 thousands), Kryvyi Rig, Mykolaiv (497 thousands), Mariupol (486 thousands), Luhansk (467 thousand), Vinnitsa (371 thousands), Makeyevka (394 thousands), Kherson (339 thousands), Poltava (298 thousands) which quickly enlarge on natural environment - fields, meadows, forests, their flora and fauna. An enormous detriment which is inflicted to the population and territory of Ukraine as a result of catastrophe at the Chernobyl atomic station in 1986 is well known. Resources of clean drinking-water in Ukraine are very limited. Real availability of aquatic resources in Ukraine per capita is about 1000m³ per year, that in 10,6 times less of world average index (10600m³).

Natural resources are also exhausted in Russia. The process of elimination of the forests, fields, meadows, flora and fauna around the biggest cities2: Moscow (12108 thousands). Saint Petersburg (5132 thousands), Novosibirsk (1548 thousands), Yekaterinburg (1412 thousands), Nizhny Novgorod (1260 thousands), Kazan (1191 thousand), Samara (1172 thousands), Omsk (1166 thousands), Ufa (1078 thousands), Chelyabinsk (1169 thousands). Rostov-na-Donu (1110)thousands). Krasnoyarsk (1036 thousands), Perm (1026 thousands), Volgograd (1018 thousands), Voronezh (1015 thousands), Saratov (841 thousand), Tyumen (680 thousands), Vladivostok (603 thousands), Irkutsk (613 thousands), Yaroslavl (602 thousands), Barnaul (633 thousands), Ryazan (530 thousand), Lipetsk (510 thousand), Tula (491 thousands), Kursk (431 thousands), Vladimir (350 thousands), Belgorod (379 thousands) does not stop. The most valuable petroleum and gas deposits are exhausted in Russia.

The consequences of crisis in the use of natural resource are well visible even in the highly developed countries of the European Union.

Greater London³ (8335 thousands), Greater Birmingham (2297 thousands), Greater Manchester (2,2 million people), (Leeds 455 thousands), Glasgow (610 thousands), Sheffield (447 thousands), Bradford (299 thousands), Liverpool (469 thousands), Edinburgh (436 thousands), Bristol (431 thousands), Leicester (339 thousands), Cardiff (302 thousands), Nottingham (247 thousands), Plymouth (247 thousands), Belfast (275 thousands), Newcastle upon Tyne (192 thousands), balneological, mountain and marine resorts, other large, middle and small cities and settlements swiftly tread on the surrounding fields and meadows in Great Britain.

Despite the fact that in number national parks reserves, town parks, gardens, hothouses, exhibitions of flora and fauna, zoos and aquatic parks Great Britain occupies one of the first places in the world, the large forests remained only in mountains, in North Scotland and North Ireland. Long time ago huge age-old forests of England disappeared and presently the forests occupy only 9% territories of all Great Britain.

Sources of drinking water near large cities also remained very few. Big London and other large cities are forced to pass to the frequent cleaning of dirty river waters.

Cities, settlements, building and building of roads and their protections, occupy enormous territories in France. There are no free territories for town building in Big Paris (Le Grand Paris; about 10,8 million people), Big Lyon (Le Grand Lyon; about 1,2 million people), Marseille (795 thousands), Toulouse (433 thousands), Nice (339 thousand), Nantes (277 thousands), Strasbourg (275 thousands), Bordeaux (232 thousands), Lille (228 thousands), Le Havre (186 thousands), Saint-Etienne (176 thousands), Toulon (169 thousands), Grenoble (159 thousands) and in other large cities already.

All sea sides of south of France almost lost the primordial beauty. The long line of resorts and pedestrian tourist routes shortened the space of natural marine beaches sharply.

Once the majestic and full of water river Loire, largest river of France, from forests cut covered by numerous banks and now is not navigable. An artificial river beach was built in Paris in the centre of city on the river Sienna, to compensate the loss of natural river beaches.

Enormous attention to the protection of environment is paid in Germany. The powerful system of more than 90 nature protecting territories has been created here: national parks (Nationalparke), natural parks (Naturparke) and nature protecting parks (Naturzschutzparke). However even in mountains of Bavaria instead of magnificent mountain landscape which was saved, for example, around the most beautiful castle of the planet – "New swan stone" quite another infrastructure is created from hotels, parkings, restaurants, lifts, ski routes, sporting building and modern mountain roads.

There are the biggest cities in Germany: Berlin (Berlin, 3426 thousands), Hamburg (1739 thousands),

¹ The data is available for 01.06.2014.

² The data is available for 01.01.2014.

³ The data for the cities of EU is available for 16.06.2014.

Muenchen (1260 thousands), Koeln (963 thousands), Frankfurt am Main (650 thousands), Essen (593 thousands), Stuttgart (590 thousands), Dortmund (588 thousands), Düsseldorf (573 thousand), Bremen (546 thousands), Hannover (515 thousands), Leipzig (505 thousands), Duisburg (504 thousands), Nuernberg (499 thousands), Dresden (487 thousands), Bochum (386 thousands), Bonn (313 thousand), Kiel (233 thousands), and also smaller cities and settlements which occupy enormous territories with airports, buildings, the famous German multi-lane autobahn with their parking, bridges and protections. The territory of natural environment in Germany diminishes quickly.

Untouched natural resources were saved only in the remotest places from large cities in Italy: in Italian Alps, in Apennines, on Amalfi coast (Costiera Amalfitana) on the south of Italy, on the island Sardinia. There are large cities in Italy: Rome (2563 thousands), Milano (1307 thousands), Napoli (960 thousands), Turin (865 thousands), Palermo (672 thousands), Genova (602 thousand), Firenze (372 thousands), Bologna (371 thousands), Catania (313 thousands), thousands), Venezia (271)thousands), Verona (253)thousands), Trieste (211)thousands), Padova (205 thousands), Cagliari (164

thousands) occupy new and new territories swiftly.

Contamination of environment in the cities of Italy has now threatening character. There in Rome, Naples and Palermo were problems with the removal of garbage and utilization of wastes.

There are no natural marine beaches in Genoa, Naples, Sorrento, on Capri Island already. All fishermen and habitants of seashore cities of Italy, Ukraine, Russia, France, Spain, Portugal, Croatia, Greece, Turkey, Bulgaria, Romania and other countries of Europe complain on complete disappearance of large fish and other valuable sea products. There on Capri the inhabitants of expensive hotels can feel the freedom from enormous crowds of tourists from around the world for health walks on an island only after a 7 o'clock in the evening, when all tourists sail to a mainland.

Consumer boom in China with the size of population in a billion and 347 million persons caused elimination of the forests and contamination of environment not only in China but also in boundary countries. For the last one hundred years humanity destroyed the half of the forests of the entire planet.

In general the presence of natural resources is characterized by the table. 1.

Table 1

Remaining natural resources per capita

Natural resources	Unit	Years					
		2000	2011	2012	2013	2014	
1	2	3	4	5	6	7	
Ukraine 1. Agricultural land per capita, ha 1	На	0,83	0,90	0,91	0,91	0,91	
2. Forests per capita, ha 1	Ha	0,19	0,21	0,21	0,21	0,21	
3. Fresh water per capita, cubic meters 1	m^3	2833,63	3044,86	3062,72	3073,64	3077,35	
4. Oil reserves per capita, 2	Bar	8,48	16,58	18,00	21,21	21,48	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters 2	T m ³	326,96	440,59	465,45	483,87	493,5	
Russia 1. Agricultural land per capita, ha 1	На	1,5028	1,5031	1,5035	1,5047	1,5054	
2. Forests per capita, ha 1	Ha	5,6425	5,6430	5,6434	5,6437	5,6442	
3. Fresh water per capita, cubic meters 1	m^3	31324,59	31345,51	31373,41	31392,7	31399.4	
4. Oil reserves per capita, barrels ²	Bar	684,94	708,66	705,87	703,54	701,14	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters ²	T m ³	3813,22	4035,72	4107,56	4152,89	4175,23	
Great Britain 1. Agricultural land per capita, ha 1	На	0,2802	0,2807	0,2750	0,2693	0,2635	
2. Forests per capita, ha 1	Ha	0,4551	0,0456	0,0457	0,0458	0,0459	
3. Fresh water per capita, cubic meters 1	m^3	2500,41	2541,69	2549,63	2548,93	2548,21	
4. Oil reserves per capita, 2	Bar	22,73	21,81	22,11	22,34	22,53	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters ²	T m ³	893,80	830,30	893,80	907,97	915,42	
France 1. Agricultural land per capita, ha 1	На	0,4635	0,4619	0,4611	0,4601	0,4594	
2. Forests per capita, ha 1	Ha	0,2500	0,2506	0,2514	0,2519	0,2526	
3. Fresh water per capita, cubic meters 1	m ³	3040,89	2993,63	2977,87	2965,13	2943,12	
4. Oil reserves per capita, 2	Bar	13,76	13,49	13,36	13,27	13,15	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters 2	T m ³	11,71	11,38	11,36	11,34	11,31	
Germany 1. Agricultural land per capita, ha	На	0,2071	0,2068	0,2063	0,2060	0,2055	

Natural resources	Unit	Years					
		2000	2011	2012	2013	2014	
2. Forests per capita, ha 1	Ha	0,1484	0,1355	0,1353	0,1352	0,1352	
3. Fresh water per capita, cubic meters 1	m^3	2374,03	2292,17	2297,06	2297,03	2298,35	
4. Oil reserves per capita, 2	Bar	1,89	1,81	1,80	1,80	1,80	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters ²	T m ³	147,96	152,85	154,56	158,16	162,11	
Italy 1. Agricultural land per capita, ha 1	На	0,2328	0,2375	0,2287	0,2211	0,2135	
2. Forests per capita, ha 1	На	0,1483	0,1491	0,1504	0,1547	0,1578	
3. Fresh water per capita, cubic meters 1	m^3	2712,89	2811,54	2877,31	2878,42	2893,14	
4. Oil reserves per capita, 2	Bar	23,91	25,22	24,96	24,16	23,18	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters 2	T m ³	143,70	135,71	136,43	138,83	136,19	
European Union (27 countries) per capita 1. Agricultural land per capita, ha 1	На	0,7908	0,7706	0,7703	0,7694	0,7630	
2. Forests per capita, ha 1	На	0,1318	0,1301	0,1293	0,1247	0,1209	
3. Fresh water per capita, cubic meters 1	m^3	0,0210	0,1904	0,1846	0,1808	0,1788	
4. Oil reserves per capita, 2	Bar	12,6	12,2	12,0	11,9	11,9	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters 2	T m ³	4,7	4,7	4,8	4,9	4,9	
6. Other mining resources (except oil and natural gas) per capita, USD ²	USD	56,54	56,62	58,9	58,9	63,2	
THE USA 1. Agricultural land per capita, ha 1	На	1,3496	1,3237	1,2975	1,2801	1,2793	
2. Forests per capita, ha 1	На	0,9591	0,9632	0,9644	0,9702	0,9735	
3. Fresh water per capita, cubic meters 1	m^3	9735,62	9683,97	9621,78	9584,00	9532,29	
4. Oil reserves per capita, barrels 2	Bar	307,33	309,88	311,77	324,94	235,41	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters 2	T m ³	1938,24	1991,91	2004,16	2123,87	2154,37	
Whole world (per capita) 1. Agricultural land per capita, ha 1	На	0,7142	0,7048	0,7011	0,7003	0,7000	
2. Forests per capita, ha 1	На	0,5913	0,5834	0,5823	0,5814	0,5811	
3. Oil reserves per capita, 2	Bar	195,2	179,9	183,4	184,5	185,7	
5. Natural gas reserves per capita, th. cubic meters 2	T m ³	27,5	27,7	27,7	27,8	28,0	
5. Other mining resources (except oil and natural gas) per capita, USD 2	USD	467,91	495,05	512,13	517,23	521,33	

It is evaluated on

Table 1 shows that still remaining at a disposal of a human being natural resources diminish constantly. Disappearance of resources is observed in Ukraine, Russia, Great Britain, France, Germany, Italy, in the whole European Union (27 countries), in the USA, Canada, Brazil, India, China, and Australia and all over the world.

If in 2000 there were 0,7142 ha of agricultural land per capita in the world, there is now only 0,7000 ha. Forests resources are also decreased. If in 2000 there were 0,5913 ha of forests per capita in the world, there is now only 0,5811 ha. Resources of drinking water decreased in the same way in the whole world. The world resources of oil are also diminished. If in 2000 they were 195,2 barrels per capita, in 2014 - only 185,7 barrels.

The shortage of natural resources resulted in a price advance on all goods and services. Price advance on oil and gas already negatively influences the world economy and quality of life of everyone. All over the world people have to save petrol, gas, water, all types of fuel and energy. A great number of little fuel-saving cars appeared on the roads of Europe and America instead of traditional big automobiles.

CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

It is necessary to accept the fallaciousness of former naive, utopian ideas about some fairy-tale "self-regulated" economies. The conducted analysis of development of economies in different countries for the last 5000 years, that no "self-regulated" and "ideal" economies in general have ever existed. Economy of any country, a region, a city, a company or an organization needs everyday effective professional management.

The analysis showed the necessity of integral economics - integral economics of man. Obviously, that

¹ Food and Agriculture Organization of The United Nations Database. http://faostat.fao.org

² International Monetary Fund Statistical Database http://www.imfstatistics.org/imf/

for a human being only the integral economics of man can be effective. The integral economics of man is the most effective integral economics of new type, in which all achievements of science and practice are computerintegrated in the earliest possible terms in the whole world.

Not financial and resource indexes, but the life of everyone, its duration and quality must become the major priorities in the integral economics of man. In the integral economics of man there is an income, GDP, natural and produced resources, all values are major component parts of this integral economics, however in final analysis all of them serve as only a resource for the continuous growth of duration and quality of life of everyone.

REFERENCES

- 1. Теория колебания цен И. Кауфмана. Харьков: Унив. тип., 1867.
- 2. Ковалевский Γ . В. Харьковская экономическая школа (1804-2004) / Γ . В. Ковалевский, В. М. Селиванов. Харьков: Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина, 2004. 51 с.
- 3. Ковалевский Γ . В. Идеи, поиски, решения. New Ideas, Approaches, Solutions / Γ . В.Ковалевский. Харьков: Харьк. нац. акад. гор. хоз-ва, 2005. 179 с.
  - 4. Кондратьев Н. Д., Опарин Д. И. Большие циклы конъюнктуры. М.: Институт экономики, 1928.
- 5. Ксенофонт Афинский. Доходы города Афин / Пер. с древнегреческого Γ . А. Янчевецкого. В кн.: Ксенофонт. Сочинения. Кн. 5. Ревель, 1895.-151 с.
  - 6. Туган-Барановский М. И. Периодические промышленные кризисы. Спб., 1914.
  - 7. [Aristotle], 1837, Aristotelis opera ex recensione, T.1 10 (Ed. Immanuelis Bekkeri, Oxonii)
- 8. Confucius, 1996. The Book of Songs, Translated by Arthur Waley, Ed. by Joseph R. Allen, (Grove Press, New York).
- 9. Food and Agriculture Organization of The United Nations Database. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://faostat.fao.org.
- 10. International Monetary Fund Statistical Database. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.imfstatistics.org/imf/.
- 11. Kuznets, Simon Abram, 1926, Cyclical Fluctuations: Retail and Wholesale Trade, United States, 1919-1925 (New York).
  - 12. Tooke, Thomas and William Newmarch, 1837-1857, History of Prices, etc. V.1-6 (London).
  - 13. Soetbeer, Georg Adolf, 1858, Beitrage zur Statistik der Preise (Gotha).

Ковалевський Георгій Валентинович, Гриненко Володимир Володимирович РЕСУРСИ І БАГАТСТВО НАЦІЙ В ІНТЕГРАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ ЛЮДИНИ

Інтегральна економіка людини (integral economics of man) – це економіка нового типу, в якій для підвищення якості і тривалості життя кожної людини інтегровані, тобто, узагальнені на новому, вищому рівні, в найкоротші терміни усі досягнення науки і практики у всьому світі. На відміну від інших економік, в інтегральній економіці людини головна фігура — це сама людина, задоволення її прав і потреб, підвищення добробуту, якості і тривалості життя. Метою статті ϵ аналіз сучасних тенденцій розвитку економіки людини, вивчення динаміки наявності найбільш важливих ресурсів для життя людини, як то сільськогосподарські землі, ліси, питна вода, нафта та природний газ. В дослідженні використані методи систематизації та узагальнення (для узагальнення результатів досліджень провідних науковців) та аналізу статистичної інформації з авторитетних джерел. В статті проаналізовані ресурси необхідні для розвитку економіки України, Європейського союзу, всього світу. Приведені в статті дані показують, що природні ресурси, що все ще залишаються у розпорядженні людини, постійно зменшуються. Зникнення ресурсів спостерігається по всьому світу і у тому числі в Україні. Виявлено, що досі ні природні ресурси, ні час, ні саме життя людини не розглядаються як найважливіші складові частини сучасної економіки. Між тим без природних ресурсів, без урахування часу і життя людини подальший ефективний розвиток економіки взагалі неможливий. Інтегральна економіка людини охоплює і природні ресурси, і час і саме життя людини – тривалість та якість життя людини. У новій економіці людини найважливішими пріоритетами повинні стати не фінансові і ресурсні показники, а життя кожної людини — її тривалість і якість. У новій економіці людини прибуток, ВВП, природні і вироблені ресурси, усі блага хоча і ϵ найважливішими складовими частинами економіки, проте, кінець кінцем, усі вони служать лише ресурсом для безперервного зростання тривалості і якості життя кожної людини.

Ключові слова: економіка людини, індикатори, баланс індикаторів, статистика, ресурси.

Ковалевский Георгий Валентинович, Гриненко Владимир Владимирович РЕСУРСЫ И БОГАТСТВО НАЦИЙ В ИНТЕГРАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ ЧЕЛОВЕКА

Интегральная экономика человека (integral economics of man) - это экономика нового типа, в которой для повышения качества и продолжительности жизни каждого человека интегрированы, то есть, обобщенные на новом, более высоком уровне, в кратчайшие сроки все достижения науки и практики во всем мире. В отличие от других экономик, в интегральной экономике человека главная фигура - это сам человек, удовлетворение его прав и потребностей, повышения благосостояния, качества и продолжительности жизни. Целью статьи является анализ современных тенденций развития экономики человека, изучение динамики наличии наиболее важных

ресурсов для жизни человека, как сельскохозяйственные земли, леса, питьевая вода, нефть и газ. В исследовании использованы методы систематизации и обобщения (для обобщения результатов исследований ведущих ученых) и анализа статистической информации из авторитетных источников. В статье проанализированы ресурсы необходимые для развития экономики Украины, Европейского союза, всего мира. Приведенные в статье данные показывают, что природные ресурсы, все еще остаются в распоряжении человека, постоянно уменьшаются. Исчезновение ресурсов наблюдается по всему миру и в том числе в Украине. Выявлено, что до сих пор ни природные ресурсы, ни время, ни сама жизнь человека не рассматриваются как важнейшие составные части современной экономики. Между тем без природных ресурсов, без учета времени и жизни человека дальнейшее эффективное развитие экономики в целом невозможно. Интегральная экономика человека охватывает и природные ресурсы, и время и сама жизнь человека - продолжительность и качество жизни человека. В новой экономике человека важнейшими приоритетами должны стать не финансовые и ресурсные показатели, а жизнь каждого человека - его продолжительность и качество. В новой экономике человека прибыль, ВВП, природные и произведенные ресурсы, все блага хотя и являются важнейшими составными частями экономики, однако, в конечном счете, все они служат лишь ресурсом для непрерывного роста продолжительности и качества жизни каждого человека.

Ключевые слова: экономика человека, индикаторы, баланс индикаторов, статистика, ресурсы.

УДК 338.24

Курмаєв Петро Юрійович,

д.е.н., професор кафедри економіки підприємства, фінансів та фінансово-економічної безпеки, Байрамов Ешгін Алі Огли,

аспірант кафедри економіки підприємства, фінансів та фінансово-економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Стаття присвячена аналізу сучасного стану інноваційного підприємництва та оцінці ефективності заходів державної політики його підтримки. Для досягнення поставленої мети у статті використовувалися методи: логічного узагальнення (вони дозволили виявити суперечності сучасного стану розвитку інноваційного підприємництва), табличний метод (використовувався для наочного зображення взаємозв'язків окремих господарсько-економічних процесів), експертних оцінок (визначення пріоритетних напрямів державної підтримки інноваційного підприємництва). У статті вказується, що в умовах подолання наслідків економічної кризи, трансформації відносин власності проблема розвитку інноваційного підприємництва в Україні, на сучасному етапі, набуває особливого значення. Авторами запропоновано визначати інноваційне підприємництво як окремий вид діяльності суб'єктів господарювання, один або декілька етапів якого пов'язаний із створенням матеріальної та нематеріальної продукції, яка не має існуючих аналогів чи відрізняється від них за якісними характеристиками. При вирішенні технологічних проблем інноваційне підприємництво ϵ , по-перше, продуцентом високотехнологічної продукції, спроможним забезпечити позитивну динаміку його виробництва в країні. Подруге, суб'єкти інноваційного підприємництва спроможні достатньо повно та ефективно використовувати обмежені матеріальні, капітальні, фінансові, кадрові ресурси, додатково залучаючи до обігу специфічні та вузьколокальні. Зазначається, що розвиток інноваційного підприємництва в Україні характеризується несприятливістю факторів зовнішнього середовища. Це зумовлює необхідність підвищення ефективності державної політики підтримки інноваційного підприємництва за рахунок її внутрішньої оптимізації. Проведений аналіз засвідчив, що частка підприємств, які впроваджували інновації, поступово зросла із 10,7% у 2009 році до 13,6% у 2013 році. Разом з тим, динаміка питомої ваги інноваційно-активних підприємств залишається стабільно низькою. Дослідження динаміки експортних поставок високотехнологічної продукції та передових виробничих технологій з України показало, що протягом 2009-2012 років спостерігався загальний висхідний тренд значень цього показника у вартісному вираженні. Запропоновано згрупувати напрями державної підтримки інноваційного підприємництва: реалізація регіональних програм розвитку підприємництва; податкова політика; реалізація Національної програми інформатизації; удосконалення нормативно-правової бази.

Ключові слова: інноваційне підприємництво, державне регулювання, економічне зростання, новітні технології, економічна політика

ВСТУП

Постановка проблеми. В умовах подолання наслідків економічної кризи, трансформації відносин

власності проблема розвитку інноваційного підприємництва в Україні, на сучасному етапі, набуває особливого значення. Значною мірою, це пояснюється